

Har norsk
barnevern tatt
konsekvensene av
dommene i EMD?

- Advokat Rikke Arnesen

Strand Lobben mfl v. Norge, GC, avsagt 10.09.19

Avsnitt 207: “Generally, the best interests of the child dictate, on the one hand, that the child's ties with its family must be maintained, except in cases where the family has **proved particularly unfit**, since severing those ties means cutting a child off from its roots. It follows that family ties may only be severed in **very exceptional circumstances** and that everything must be done to preserve personal relations and, if and when appropriate, to 'rebuild' the family..”

- Sitert I HR-2020-662-S avsnitt 51.

Fortsettelse Strand Lobben

Forts. avsnitt 207: «On the other hand, it is clearly also in the child's interest to ensure its development in a sound environment, and a parent cannot be entitled under Article 8 to have such measures taken as would harm the child's health and development .... In addition, it is incumbent on the Contracting States to put in place practical and effective procedural safeguards for the protection of the best interests of the child and to ensure their implementation (see the United Nations Committee on the Rights of the Child General Comment No. 14 (2013) on **the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration** ...) [GC-2013-14-CRC]1”

Fortsettelse Strand Lobben

Avsnitt 208: «Another guiding principle is that a care order should be regarded as a **temporary measure**, to be **discontinued as soon as circumstances permit**, and that any measures implementing temporary care should be consistent with the **ultimate aim of reuniting the natural parents and the child** (see, for instance, *Olsson v. Sweden* (no. 1), 24 March 1988, § 81, Series A no. 130). The above-mentioned positive duty to take measures to facilitate family reunification as soon as reasonably feasible will begin to weigh on the competent authorities with progressively increasing force as from the commencement of the period of care, subject **always to its being balanced against the duty to consider the best interests of the child** (see, for example, *K. and T. v. Finland*, cited above, § 178).”

- Ikke ny juss fra EMD. Se feks *RMS v. Italy*, avsagt 18.06.13, premiss 71.

M.L. v. Norge, avsagt 20.12.21

Avsnitt 81: «The Court thus recognises that the authorities enjoy a **wide margin of appreciation** in assessing the necessity **of taking a child into care**. A **“stricter scrutiny”** is called for in respect of **any further limitations**, such as restrictions placed by the authorities on parental rights of access, and of any legal safeguards designed to secure the effective protection of the right of parents and children to respect for their family life. Such further limitations entail the danger that the family relations between the parents and a young child will effectively be curtailed (ibid., § 211).”

M.L. v. Norge, fortsettelse

Avsnitt 94: «The Court reiterates in connection with the above that, in addition to the general observation that the ties between members of a family and the **prospects of their successful reunification** will perforce be weakened if impediments are placed in the way of their having easy and regular access to each other (see paragraph 79 above), it has emphasised more specifically that arrangements in **which weeks – and even months – pass** between the times that the parent and the child are allowed to meet **cannot generally be considered to support the aim of reunification**”.

- Følger opp prinsippene fra KO og VM v. Norge, avsagt 19.11.19. Korreksjon til Høyesterett.

HR-2020-662-S, avsnitt 137

Samvær må fastsettes konkret i hver sak. Ved vurderingen skal barnets beste være det overordnede hensyn. Som utgangspunkt er det barnets beste å bo sammen med sine foreldre. Målsettingen med samværene må derfor være å tilrettelegge for gjenforening. Samvær har dessuten en egenverdi uavhengig av utsiktene til gjenforening, men det må ikke utsette barnet for urimelig belastning – «undue hardship».

HR-2021-474 A

Samværsomfang og belastning samvær kan være for et barn etter omsorgsovertakelse var tema isaken. Høyesterett fastsatte 6 årlige samvær. Barnet var plassert 7 mnd gammel, og var 6 år på domstidspunktet.

Det er et vilkår om urimelig belastning som skranke (avsnitt 44), og at samvær ikke må skade barnets helse og utvikling (avsnitt 45).

Samværene kan trappes opp når det er forsvarlig for barnet. Viktigheten av å fastsette et samvær som ikke er til urimelig belastning for barnet.

Barnets sårbarhet og hvordan barnet påvirkes av kontakt med foreldrene. (avsnitt 53)

Hensynet til fosterhjemmet er relevant, jf. avsnitt 56, hvor det fremgår at det må tas hensyn til at samlet belastning for fosterhjemmet kan bli så stor at den totale belastningen blir for stor.

Klare positive endringer i rettsprosessene

- **Samtaleprosess – økt fokus på mekling.**
- **Midlertidighetsprinsippet – normalt utgangspunkt nå. Må fylles med innhold.**
- **Biologisk prinsipp – forsterket, utvidet til storfamilien.**
- **Nødvendighetsvilkåret – faktiske vurderinger. Krav til vurderingen.**
- **Gjenforeningsmålsetningen.**
- **Tilbakeføring – framgår oftere av premissene hva som skal til.**
- **Barnets beste – livsperspektivet. (ny bvl. § 7-5 – søsken og nærstående)**
- **Off. omsorg skal bedre barnets situasjon reelt og tydelig.**
- **Balanseringen av de ulike hensyn. Tydeligere og mer rettferdig ‘fair balance’.**

Hvordan ser man konsekvensene av dommene i praksis?

- **Saksbehandlingen hos barnevernet:**
  - Økt fokus på hjelpetiltak.
    - Økonomi i kommunen som sperre?
  - Mer gehør for kreative løsninger til den enkelte familie.
  - Økt bruk av sakkyndige før omsorgsovertakelse.
  - Uttalt midlertidighet i begjæringene. Gjenforeningsmålsetningen.
  - Økt bruk av frivillige plasseringer.
  - Markant økning i samværsforslag.
  - Er terskelen, juridisk sett, for omsorgsovertakelse økt?

Hvordan ser man konsekvensene av dommene?

- **Saksbehandlingen for fylkesnemnda (omsorgsovertakelser):**
  - Samtaleprosess. (Ikke utløst av EMD, men et meget godt virkemiddel)
  - Økt fokus på midlertidighet, øker mulighetene for tilbakeføring på kort og lang sikt.
  - Økt fokus på nødvendighetsvilkåret.
  - Bedret forståelse for muligheter i hjelpeapparatet.
  - Markant og tydelig økning i samvær.
  - Vurderinger rundt EMK og EMDs praksis er klarere.
  - Færre overprøvingssaker
  - Grundigere premisser i forhold til tiltak og forventninger, uavhengig utfall.
    - Hjelp til familiene.
    - Veiledning til barnevernstjenesten

Hvilke forbedringspunkter bør fokuseres på?

- Helsekartlegging av barna.
- Tilbakeføringer. Psykologbistand ift reetablering av bånd.
- Mangelfulle rettigheter til tiltak og ytelser ved tilbakeføring?
  - Nye undersøkelser ofte et krav for hjelp – krevende for alle parter.
  - Særlig utfordrende når offentlig og privat part står langt fra hverandre.
- Dra veksler på plasseringer?
- Det tilbud fosterforeldre får ved mottak av barn bør gis biologisk familie ved tilbakeføring. De systemene har man.
  - Psykolog veileder.
  - Fast og egen tilbakeførings kontaktperson.
  - Økonomisk bistand i overgangsfase. (utgiftsdekning, fosterhjemslønn i en måned). Grl. § 104
  - Avlastning/besøkshjem bør tilbys å fortsette i en overgangsfase.

Rettigheter for barna.

- Bvl. § 1-5: Barn har rett til nødvendige tiltak etter loven når **vilkårene** for tiltaket er oppfylt. (i ny lov § 1-6).
  - Det betyr også vilkårene for tilbakeføring for eksempel.
- Grl. § 104: Barn har krav på respekt for sitt menneskeverd. De har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og deres mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling.

Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Barn har rett til vern om sin personlige integritet. Statens myndigheter skal legge forholdene til rette for barnets utvikling, herunder sikre at barnet får den nødvendige økonomiske, sosiale og helsemessige trygghet, fortrinnsvis i egen familie.

Fortsettelse forbedringspunkter

- Tjenestene, fylkesnemndene og domstolene må være mer åpen for å se på utgangspunktet. **Våge å være kritisk til egne tidligere vurderinger!**
- Foreldre må få komme til orde ift egenopplevelser jf. bvl. § 1-7.
- Urett må rettes så langt som mulig. Kun fantasien setter grenser.
- Systematisk gjennomgang av alle saker ift samværsutmåling og muligheter for tilbakeføring av barnevernstjenestene jf. bvl. § 4-16.
- **Samværsøkning alene er ikke tilstrekkelig for å sikre gjenforening!**
- Målrettet tiltak som er egnet til å sikre gjenforening må settes inn, uavhengig kommunens økonomi. Bvl. § 1-5 jf. GrL. § 104.
- Faste evalueringsmøter i team hvert år.
- Dialogmøter – bruke prinsippene fra samtaleprosess

Hva skal til for å sikre tilbakeføring?

- Samvær viktig – men ikke nok alene. Samvær bør fortrinnsvis skje på trygg arena. Trygge foreldre og barn gir gode samvær.
- Skreddersydde hjelpetiltak. «Hvorfor stod ikke hjelpen der når jeg trengte det?»
- Fokus på familie/nettverksplasseringer. Også som hjemmebasert avlastningstiltak.
- Ha tillit til familiene. «Hvorfor hørte de ikke på meg og mine behov?»
- Eget tilbakeføringsteam som hjelpetiltak.
  - Spesialisert.
  - Kunnskapsbasert.
  - Uavhengig avdeling/personal som har utøvd tvang.
  - Mulighet for å yte økonomisk tilskudd i overgangsfasen.
  - Psykologbistand til foreldrene.

Oppsummering:

- På rett vei og mye positivt.
- Det biologiske prinsipp brukes riktigere og mer utvidende.
- Barnets beste i et livsperspektiv.
- Gjenforeningsmålsetningen må føre til tiltak, ikke bare ord.
- Det trengs økt kunnskap og kompetanse om tilbakeføringer.
- Det må settes inn nok ressurser til familier som gjenforenes.
- Språkdrakten må bedres. Familiene opplever begrepsbruken som fremmedgjørende.
- Ny barnevernlov kodifiserer langt på vei gjeldende praksis.